

Рудик М. М.,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Анотація. В статті зауважено, що безпека особи виступає першоосновою безпеки суспільства і держави, і її реальний високий рівень і здатність гарантування державою свідчать про високі можливості соціуму і держави, а отже і високий рівень правової безпеки в цілому. Упевненість людини у можливостях реалізації власних інтересів додатково мотивує її до здійснення реально значущих дій для суспільства і держави. Відтак безпека особи виступає імперативом політики правової безпеки України.

Проаналізовано, що практика забезпечення правової безпеки особи залишається неефективною, оскільки діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування у даній сфері значною мірою невпорядкована, а створення нової системи проходить вкрай повільно і суперечливо, не ґрунтується на достатніх науково-теоретичних напрацюваннях. Зокрема, не враховується, що на противагу домінуючій у минулому державоцентристській парадигмі права, право дедалі більше набуває людиноцентристського змісту, відповідно актуалізується проблема забезпечення правової безпеки саме особи [1]. Відсутність єдиної національної концепції боротьби зі злочинністю, неузгодженість загальнодержавних, регіональних, галузевих державних цільових програм соціальної профілактики за відповідними напрямками не сприяє запобіганню злочинності в країні. Таке становище не відповідає проголошеним конституційним положенням про соціальну, демократичну та правову державу, оскільки ситуація, що склалася, не враховує реалій сучасності.

У статті констатовано, що проблема запобігання злочинності посідає особливе місце у становленні правової держави, створення якої неможливе без забезпечення активної наступальної діяльності у цьому напрямі та досягнення уповільнення темпів зростання злочинності рівня на основі чітко визначених пріоритетів, поступового нарощування зусиль держави і громадськості, удосконалення законодавства, організації засобів і методів запобігання, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень.

Зроблено висновок, що важливим завданням у сфері законотворчої діяльності залишається робота зі створення нової парадигми законодавства, спрямованого, зокрема, на охорону дорожнього руху та експлуатації автомобільного транспорту, забезпечення його безпеки, й створення збалансованої системи норм щодо адміністративних деліктів й кримінальних правопорушень у цій сфері на підставі внесених змін та доповнень. Розглянуті загальносоціальні заходи запобігання кримінальним правопорушенням слугуватимуть формуванню та розвитку кримінологічної політики у сфері БДР в Україні.

Ключові слова: кримінологія, правова держава, загальносоціальне запобігання злочинності, спеціально-кримінологічне запобігання злочинності, індивідуальне запобігання злочинності, регіональне запобігання злочинності.

Rudyk M. M. General social measures for the prevention of criminal offenses in the field of road safety and vehicle operation

Abstract. The article notes that the safety of the individual is the primary basis for the safety of society and the state, and its real high level and ability to be guaranteed by the state testify to the high capabilities of society and the state, and therefore the high level of legal security in general. A person's confidence in the possibilities of realizing their own interests additionally motivates them to take really significant actions for society and the state. Therefore, personal safety is an imperative of Ukraine's legal security policy.

It was analyzed that the practice of ensuring the legal security of a person remains ineffective, since the activities of state authorities and local self-government in this area are largely disordered, and the creation of a new system is extremely slow and contradictory, and is not based on sufficient scientific and theoretical studies. In particular, it is not taken into account that, in contrast to the state-centered paradigm of law that dominated in the past, law is increasingly acquiring a human-centered meaning, accordingly, the problem of ensuring the legal security of the individual is actualized. The lack of a unified national concept of combating crime, the inconsistency of state-wide, regional, and sectoral state targeted social prevention programs in

the relevant areas does not contribute to the prevention of crime in the country. Such a situation does not correspond to the proclaimed constitutional provisions on a social, democratic and legal state, as the existing situation does not take into account the realities of the present.

The article states that the problem of crime prevention occupies a special place in the establishment of a legal state, the creation of which is impossible without ensuring active offensive activity in this direction and achieving a slowdown in the rate of crime growth on the basis of clearly defined priorities, gradually increasing the efforts of the state and the public, improving legislation, organization of means and methods of prevention, detection and investigation of criminal offenses.

It was concluded that an important task in the field of law-making activity remains the work on creating a new paradigm of legislation aimed, in particular, at the protection of road traffic and the operation of road transport, ensuring its safety, and the creation of a balanced system of norms regarding administrative delicts and criminal offenses in this area on based on the changes and additions. The considered general social measures for the prevention of criminal offenses will serve the formation and development of criminological policy in the field of RTS in Ukraine.

Key words: *criminology, rule of law, general social crime prevention, special criminological crime prevention, individual crime prevention, regional crime prevention.*

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність в Україні. Реалізація цієї норми Конституції України – головна ціль державної політики національної безпеки [2]. Одним із чинників, які створюють серйозну загрозу розвитку держави, є злочинність як відносно масове явище, що складається із сукупності передбачених кримінальними законами вчинків, учинених на тій чи іншій території протягом певного часу [3].

Завдання вчених кримінологів полягає в забезпеченні політиків та в цілому суспільство, ефективною стратегією впливу на злочинність, стратегією, яка дозволила б з максимальною результативністю розподіляти ресурси суспільства в протистоянні соціальному злу, яким є злочинність, та запобігати її проявам, а це неможливо без володіння знаннями про причинний комплекс. При цьому робота із запобігання кримінальним правопорушенням являє собою комплекс дуже різноманітних за характером і цілями, але органічно пов'язаних між собою соціальних заходів, враховуючи, що Конституцією України перед державою поставлено завдання щодо забезпечення безпеки суспільства, належного правопорядку, гарантованого захисту правовими засобами конституційних прав та інтересів громадян, державних організацій та установ, громадських формувань, усіх приватних структур [4].

У свою чергу, загрози національній і міжнародній безпеці отримують кримінологічний зміст, оскільки тільки кримінологія, єдина з усіх наук так званого кримінального циклу,

володіє арсеналом теоретично обґрунтованих і практично перевірених засобів пізнання й оцінювання злочинів, здатна в повному обсязі оцінити стан, тенденції і наслідки як будь-якого окремого кримінально караного діяння, так і всієї їх сукупності. У цьому сенсі будь-яка національна безпека, з правової наукової точки зору, суть кримінологічна. Зрозуміло, кримінологічна сутність безпеки повинна знайти своє відображення у відповідних нормативних правових актах, що регламентують забезпечення державного й громадського контролю над злочинністю, процесами та явищами, що її детермінують і стримують. Відповідно, аналогічної правової регламентації потребують і кримінологічні аспекти забезпечення національної безпеки. Важливо законодавчо закріпити перелік об'єктів і суб'єктів забезпечення кримінологічної безпеки, їх завдань і функцій, прав та обов'язків, відповідальності за незабезпечення безпеки держави, суспільства й особи від злочинності [5, с. 28].

Таким чином, варто констатувати, що проблема запобігання злочинності посідає особливе місце у становленні правової держави, створення якої неможливе без забезпечення активної наступальної діяльності у цьому напрямі та досягнення уповільнення темпів зростання злочинності рівня на основі чітко визначених пріоритетів, поступового нарощування зусиль держави і громадськості, удосконалення законодавства, організації засобів і методів запобігання, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень.

У кримінологічній науці виокремлюють різні види заходів із запобігання кримінальним правопорушенням. Так, І. Г. Богатирьов [6] та А. М. Бабенко [7] пропонують чотири рівні запобігання злочинності:

загальносоціальне запобігання – це соціальна реакція держави і суспільства на злочинність, запобіжний потенціал якого передбачає протидію негативним явищам і процесам, які сприяють виникненню злочинності, стимулюють законослухняну поведінку населення країни. Загальносоціальне запобігання містить комплекс політичних, соціально-економічних і культурно-виховних заходів;

спеціально-кримінологічне запобігання – це сукупність запобіжних заходів, які використовує держава та громадські інституції у соціальних групах і колективах. Вважається, що спеціально-кримінологічне запобігання потрібно розглядати в площині кримінологічної профілактики, відвернення злочинів і припинення злочинної поведінки;

індивідуальне запобігання злочинності – це заходи, спрямовані на конкретну особу, вони можуть перебувати на ранній і безпосередній стадіях виникнення у даної особи злочинного наміру щодо вчинення кримінального правопорушення. Індивідуальне запобігання передбачає вивчення поведінки та способу життя осіб з високою імовірністю вчинення кримінального правопорушення, виявлення несприятливих умов оточуючого середовища на особу, схильну до вчинення кримінального правопорушення, визначення криміногенної ситуації, яка полегшує вчинення кримінального правопорушення;

регіональне запобігання злочинності охоплює: територіальну схожість та відмінність злочинності; класифікацію регіонів за рівнем кримінальної враженості території; функціонування регіональної системи запобігання злочинності. Регіональна система запобігання злочинності – це розгалужена система, яка обіймає своїм впливом усі види злочинності в містах, областях, районах, селищах, поселеннях міського типу, тобто в межах всієї країни. Регіональне запобігання злочинності потрібно вважати базовою, допоміжною системою загальнодержавного запобігання злочинності [6, с. 114–116].

Окрім цього, на думку А. П. Закалюка, запобіжні заходи поділяються на три рівні: 1) загальносоціальні; 2) у соціальних групах і колективах; 3) індивідуальні [8]. Г. З. Яремко, Н. І. Устрицька визначають наступні рівні запобігання: 1) загальносуспільне – щодо причин і умов злочинності загальносуспільного рівня; 2) спеціально-кримінологічне – щодо причин і умов конкретних видів злочинності; 3) індивідуальне – щодо причин і умов конкретного злочинного вияву [9].

Поряд з цим ми погоджуємось з думкою Ю. Ф. Іванова та О. М. Джужі [10], які залежно від ієрархії причин і умов злочинності розрізняють три основних рівні запобігання їй: загальносоціальний, соціально-кримінологічний та індивідуальний.

Акцентуючи увагу на загальносоціальному запобіганні, відмітимо, що в науці вказаний термін визначається по-різному. У кримінології під загальносоціальними заходами запобігання кримінальним правопорушенням розуміють комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток і вдосконалення суспільних відносин та усунення або нейтралізацію, разом з тим, причин та умов злочинності [11, с. 143].

Як у зв'язку з цим зауважив О. М. Джужа, цей рівень запобігання характеризується тим, що його складові є невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку, поліпшення морально-психічної і духовної сфер суспільства [12, с. 53–54]. При цьому, на переконання В. В. Голіни, основною метою зазначеного запобіжного напрямку є подолання або обмеження криміногенно небезпечних протиріч у суспільстві, поступове викорінення відомих ще з біблійних часів негативних явищ, створених політичними, економічними, психологічними, ідеологічними та іншими чинниками виникнення кримінального потенціалу в суспільстві (економічні й політичні кризи, небезпечне майнове розшарування населення, безробіття, затримка заробітної плати, існування на межі виживання переважної частини населення, занепад моралі, проституція, наркоманія, алкоголізм, безпритульність тощо) [13, с. 19]. Під загальносоціальним запобіганням І. Г. Богатирьов розу-

міє соціальну реакцію держави і суспільства на злочинність, запобіжний потенціал якого передбачає протидію негативним явищам і процесам, які сприяють виникненню злочинності, стимулюють законослухняну поведінку населення країни. Загальносоціальне запобігання містить комплекс політичних, соціально-економічних та культурно-виховних заходів [6, с. 114]. У свою чергу, В. П. Хоменко вказує, що загальносоціальне запобігання пов'язане практично з усіма соціально-економічними перетвореннями в нашій державі на сучасному етапі розвитку. Реформування господарського механізму, формування ринкових відносин як засад ефективної економіки, забезпечення соціального та правового захисту є передумовою ліквідації, обмеження, нейтралізації криміногенних факторів, що слугують підґрунтям учинення злочинів [14, с. 37–47].

Загальносоціальний рівень охоплює діяльність держави, суспільства та їхніх інститутів, яка спрямована на розв'язання суперечностей у галузі економіки, соціального життя, в моральній сфері тощо. Цю діяльність здійснюють різні органи державної влади й управління, громадські організації, для яких функція запобігання злочинності не є основою чи професійною [10, с. 167–171]. Іноді межі здійснення загальносоціальних заходів запобігання кримінальним правопорушенням помилково розширюють та ототожнюють їх з «ефективним функціонуванням усіх позитивних інститутів соціальної правової держави» і в такому розумінні стверджують, що «загальносоціальне запобігання не є предметом кримінальної науки», хоча відразу, всупереч наведеному заявляють, що «не враховувати ці заходи при організації протидії злочинності не можна, тому що вони створюють умови для усунення чи послаблення кримінологічних факторів, які детермінують злочинність» [15, с. 13].

Ключ до розв'язання цієї суперечливої позиції знайшов А. П. Закалюк, який у своїх наукових працях довів, що заходи загальносоціального запобігання мають своїм об'єктом явища, факти, прояви, тощо, які мають із злочинністю, хоч і не спричиняючий чи обумовлюючий, але інші детермінуючі, здебіль-

шого кореляційний зв'язок або зв'язок станів. У такому разі запобіжний вплив на них, хоч і не цілеспрямований, належить до загальносоціального запобігання їй [8, с. 327–328].

Виходячи із зазначених наукових підходів, В. В. Василевич обґрунтовано зробив висновки про те, що загальносоціальне запобігання злочинам – це позитивний ефект продуманої соціальної політики, яка здійснюється не тільки і не стільки з метою безпосереднього запобігання злочинам, а спрямована передусім на вирішення загальних економічних і соціальних завдань держави [16, с. 120].

Загальносоціальне запобігання злочинності – це, насамперед, комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію причин та умов злочинності. Тому, вирішальна роль у поступовому зменшенні соціальних суперечностей в усіх сферах соціального життя належить розумній господарсько-організаційній та культурно-виховній діяльності державних органів, підприємств, установ, фірм, громадських організацій [17, с. 177].

Ми поділяємо думку О. М. Литвинова щодо розуміння заходів загальносоціального (державного) характеру як сукупності ефективних заходів соціально-економічного, правового, ідеологічного, організаційно-управлінського, культурно-виховного змісту, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин й усунення чи нейтралізацію детермінант злочинності [18, с. 114].

Дієвість забезпечення внутрішньої безпеки суспільства обумовлюється множинністю факторів: об'єктивних і суб'єктивних, матеріальних і духовних, практичних і теоретичних, явних і латентних тощо. Вбачаючи це загальносоціальна профілактика здійснюється у суспільстві в цілому. Не маючи адресного характеру вона спрямована на усунення чинників і криміногенних загроз узагалі, що сприяє їх послабленню або нейтралізації. Загальносоціальні заходи не маючи своїм безпосереднім призначенням протидію злочинності і запобігання злочинності, створюють суттєві передумови, що виключають можливість існування злочинності як соціального явища.

Мається на увазі, що об'єктивно існуючою закономірністю безпеки є її безпосередня залежність від сукупності ризиків та криміногенних загроз, які зумовлюють небезпеку [19, с. 153].

Наука, теорія і практика суспільного розвитку переконливо свідчить про те, що запобігання кримінальним правопорушенням неможливо вирішити, абстрагуючись від системи суспільних відносин, від суспільства, в якому живе і діє людина, по законам якого формується спосіб її життєдіяльності. Це особливо важливо мати на увазі тепер, коли ускладнюється динамізм суспільного життя, відбувається диференціація соціальних зв'язків і відносин, що, безумовно, впливає як назміну об'єктів профілактики, так і на її методи. У теперішній час запобігання кримінальним правопорушенням набуває властивостей своєрідного загальносоціального регулятора суспільних відносин. Це пов'язано, перш за все, з послідовною демократизацією суспільного життя і зростанням питомої ваги рішень, що свідомо приймаються людьми на основі правильно усвідомлених суспільних та особистих інтересів. Однак нерідко зустрічаються такі протиріччя між людьми, особистістю і суспільством, які протистоять суспільному розвитку. Подолання таких негативних соціальних явищ утруднене без запобігання в цілому і загальносоціальних її заходів зокрема [20, с. 46-59]. Тому послідовна реалізація заходів загальносоціального характеру сприяє утворенню такої атмосфери в суспільстві, яка ускладнювала б вчинення кримінальних правопорушень і формування їх мотивації за сприятливих ситуацій.

Головними деструктивними чинниками, які прямо та опосередковано пов'язані з функціонуваннями дорожньо-транспортного комплексу є: недосконалість державної політики й забезпечення особистої безпеки учасників дорожнього руху; неповна структуризація функцій, компетенції та відповідальності за рівнями управління, прогнозування та мінімізація негативного впливу загроз; відсутність критеріїв оцінки ефективності діяльності органів державного управління та механізмів контролю, а також інтеграція вітчизняного дорожньо-транспортного комплексу

в європейську автотранспортну систему; невідповідність міжнародних і вітчизняних технологічних правил, норм і стандартів; критична зношеність об'єктів дорожнього господарства; неприпустимо висока частка автотранспортних витрат у кошторисній вартості готової продукції, що знижує її конкурентоздатність на внутрішньому та зовнішньому ринках; зростання дорожньо-транспортної аварійності й обумовлених нею збитків; високий рівень дорожнього травматизму та смертності; мінімізовані темпи запровадження в промисловості та на транспорті екологічно безпечних і ресурсозберігаючих технологій; відомча розбалансованість.

Одним з основних завдань у сфері забезпечення БДР в Україні є зниження рівня дорожньо-транспортного травматизму зі смертельними та іншими важкими наслідками. З метою вирішення зазначеної проблеми, удосконалення відносин у сфері забезпечення БДР та враховуючи позитивний досвід багатьох країн світу в Україні було запроваджено автоматичну фото- та відеофіксацію низки порушень ПДР [21].

Необхідно зазначити, що запровадження автоматичної фіксації порушень ПДР є не новим заходом для України, оскільки така система вперше була введена в дію в Україні у 2008 році, коли 24 вересня був прийнятий Закон України № 586-VI [22], яким було внесено зміни до чинного КУпАП шляхом доповнення окремих норм, що в повсякденному житті отримали назву так званих «листів щастя». Проте, Конституційний суд України своїм рішенням № 23-рп/2010 [23] визнав неконституційними положення цих норм у зв'язку з їх невідповідністю вимогам Конституції України [24].

На сьогоднішній день питання щодо впровадження системи автоматичної фіксації правопорушень у сфері забезпечення БДР регулюються низкою законодавчих та інших нормативно-правових актів. Проте, аналіз цих актів дає підстави стверджувати, що наразі: 1) відсутній ефективний порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення БДР, зафіксовані в автоматичному режимі; 2) невідзначений правовий статус учасників цього

провадження; 3) відсутні нормативно закріплені «Перелік технічних приладів та засобів автоматичної фіксації правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» та «Порядок функціонування технічних приладів та засобів автоматичної фіксації правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху»; 4) Закон України «Про дорожній рух» в повній мірі не відповідає вимогам сьогодення та сучасним реаліям, у зв'язку з чим вбачається доцільність прийняття Закону України «Про дорожній рух та його безпеку»; 5) відсутній єдиний нормативно-правовий акт, наприклад, Дорожній або Дорожньо-транспортний кодекс (за аналогією з розділами XVIII – XIX Митного кодексу України), який би усунув протиріччя, що існують в чинному КУАП та містив у собі всю систему норм права у сфері забезпечення БДР, зокрема: питання відповідальності за порушення у сфері БДР (у т.ч. зафіксовані в автоматичному режимі) тощо [25, с. 53].

За роки незалежності в Україні не було створено ефективної системи управління БДР, яка б базувалася на концентрації повноважень та відповідальності в руках єдиного державного органу й одночасно забезпечувала б чіткий розподіл повноважень між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування і координацію їх діяльності. Відсутність ефективної системи управління

безпекою дорожнього руху не дозволяє Україні повною мірою використовувати кращий світовий досвід та наукові досягнення в галузі безпеки дорожнього руху, екологічної безпеки транспорту та сталої мобільності й не сприяє залученню міжнародної технічної і фінансової допомоги для реалізації проектів з підвищення безпеки дорожнього руху [26, с. 208].

З метою ефективного контролю за виконанням водіями транспортних засобів вимог встановлених правил дорожнього руху Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» (2015 р.) [27].

Таким чином, важливим завданням у сфері законотворчої діяльності залишається робота зі створення нової парадигми законодавства, спрямованого, зокрема, на охорону дорожнього руху та експлуатації автомобільного транспорту, забезпечення його безпеки, й створення збалансованої системи норм щодо адміністративних деліктів й кримінальних правопорушень у цій сфері на підставі внесених змін та доповнень. Розглянуті загальносоціальні заходи запобігання кримінальним правопорушенням слугуватимуть формуванню та розвитку кримінологічної політики у сфері БДР в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лобода А. М. Правова безпека особи в сучасній Українській державі (теоретико-правове дослідження): дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Київ, 2013. 20 с.
2. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
3. Литвак О. М. Держава і злочинність: монографія. Київ: Атіка, 2004. 303 с. С. 8.
4. Конституція України від 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Мозоль С. А. Кримінологічна безпека в Україні: монографія. Харків: Константа, 2018. 482 с. С. 28.
6. Богатирьов І. Г. Кримінологія : підручник / заг. ред. І. Г. Богатирьова, В. В. Топчія. Київ : ВД Дакор, 2018. 532 с.
7. Бабенко А. М. Запобігання злочинності в регіонах України: концептуально-методологічний та праксеологічний вимір : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 416 с.
8. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3-х кн. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с. С. 326.
9. Яремко Г. З., Устрицька Н. І. Кримінологія: навч.-метод. посіб. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 144 с. С. 12.
10. Іванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія : навч. посіб. Київ : Паливода А. В., 2006. 264 с.
11. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2014. 440 с. С. 143.

12. Кримінологія: навч. посіб. / О. М. Джу́жа, В. В. Васи́левич, О. Г. Колб та ін.; за заг. ред. О. М. Джу́жі. Київ: Прецедент, 2009. 348 с. С. 53–54.
13. Голі́на В. В. Запо́бігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с. С. 19.
14. Хоменко В. П. Запо́бігання злочинам у фіскальній сфері як складова забезпе́чення фінансової безпеки держа́ви. *Науковий ві́сник Націона́льної академі́ї внутрі́шніх справ*. 2017. № 2. С. 37–47.
15. Да́виденко Л. М., Ба́ндурка А. А. Проти́водействие преступности: теория, практика, проблемы: монография. Харків: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2005. 388 с. С. 13.
16. Профі́лактика злочинів: підру́чник / О. М. Джу́жа, В. В. Васи́левич, О. Ф. Га́да та ін.; за заг. ред. О. М. Джу́жі. Київ: А́тіка, 2011. 720 с. С. 120.
17. Ба́ндурка А. М., Да́виденко Л. М. Преступность в Украине: причины и противодействие: монография. Харь́ков: Основа, 2003. 368 с. С. 177.
18. Литви́нов О. М. Загальносоці́альний вектор у механі́змі протиді́ї злочинності та фактори, що його обумовлюють. *Ві́сник Харківського націона́льного універсі́тету внутрі́шніх справ*. 2008. Вип. 41. С. 111–117. С. 114.
19. Нікі́тін Ю. В. Протиді́я злочинності в системі забезпе́чення внутрі́шньої безпеки украї́нського суспі́лства: монография. Київ : ВНЗ «Націона́льна академі́я управлі́ння», 2009. 373 с. С. 153.
20. Голі́на В. В. Колода́жний М. Г. Сучасна нормативно-право́ва база та практика держа́вного програмування протиді́ї злочинності в Украї́ні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2011. Вип. 21. С. 46–59
21. Про затверджен́ня Прави́л дорожнього руху : по́станова Кабінету Міні́стрів Украї́ни від від 10 жовт. 2001 р. № 1306. *Верховна Ра́да Украї́ни*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>; Кабмін пого́див поси́лення відпові́дальності за поруше́ння прави́л дорожнього руху. *Новини*. URL: <https://news.dtki.ua/law/liability/45963-kabmin-pogodiv-posilennya-vidpovidalnosti-za-porusennya-pravil-doroznyogo-ruhu>
22. Про внесе́ння змін до деяких законода́вчих актів Украї́ни щодо вдоскона́лення регулюва́ння відносин у сфері забезпе́чення безпеки дорожнього руху: За́кон від 24 верес. 2008 р. № 586-VI. *Верховна Ра́да Украї́ни*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/586-17>
23. Ріше́ння Конституці́йного суду Украї́ни від 22 груд. 2010 р. № 23-рп/2010 у спра́ві за конституці́йним звернен́ням громадя́нина Ба́гінського А.О. щодо офі́ційного тлумаче́ння положе́нь ч. 1 ст. 14-1 КУпАП (спра́ва про адміні́стративну відпові́дальність у сфері БДР). *Верховна Ра́да Украї́ни*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10>
24. Конститу́ція Украї́ни: За́кон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Ра́да Украї́ни*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
25. Колле́р Ю. С. Актуальні пробле́ми вдоскона́лення нормативно-право́вого забезпе́чення безпеки дорожнього руху: матеріали кругл. столу (м. Кривий Рі́г, 11 трав. 2017 р.). Кривий Рі́г, 2017. С. 48–54. С. 53.
26. Горбаче́ва І. М. Сучасні причи́ни виникне́ння пробле́м безпеки дорожнього руху. *Ві́сник Асоціа́ції кримінального права Украї́ни*. 2017. № 8. С. 203–212. С. 208.
27. Про внесе́ння змін до деяких законода́вчих актів Украї́ни щодо вдоскона́лення регулюва́ння відносин у сфері забезпе́чення безпеки дорожнього руху: За́кон від 14 лип. 2015 р. № 596. *Верховна Ра́да Украї́ни*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-19>
28. Рудик М.М. Генеза нормативно-право́вого забезпе́чення безпеки дорожнього руху: ві́тчизняний та зарубі́жний досві́д Деліктологі́я: Монография. Під загальною редакці́єю І. М. Копотуна, С. В. Пёткова, Р. Políán. Куно́віце: Академі́я ГУСПОЛ : 2021, Т. 5. Розді́л X. С. 257–282. (Чеська Респу́бліка).
29. Rudyk, Mykola (2022). GENESIS OF NORMATIVE AND LEGAL PROVISION OF ROAD SAFETY: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal* (<https://issn2391-4165.webnode.com.ua/>), 01 (33). URL: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/202212.html> (accessed 29 January 2022).
30. Mykola Rudyk. Cuestiones Políticas Vol. 40, No 75 (2022), 498–521 IEPDP-Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas – LUZ Factors of Volitional Attributiveness of the Legal Transaction based on International Experience
31. Mykola Rudyk. Cuestiones Políticas Vol. 40, No 73 (2022), 90–107 IEPDP-Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas – LUZ The Role of the Number of Detected Criminal Offenses in the Police Performance Indicators System